

Dijkhuis, 11 september 2022

dertiende zondag na Trinitatis

ds. Johan Meijer

gelezen: Lucas 15: 1-10

titel: als Uw eigen kind

overdenking

*Gemeente van onze Heer Jezus Christus,
lieve mensen van God,*

Over het lied dat we net hebben gezongen zongen, dat avondlied, zoals het er boven staat, zegt de dichter Muus Jacobse zelf het volgende: 'De hele dag had ik, bij het vertalen en bewerken van geestelijke liedteksten, vrome woorden samengerijmd en ik voelde mij 's avonds op mijn kamer voor het slapengaan beschaamd en ver van God. Woorden, woorden, en ik had zelf geen woorden meer om tegen God te zeggen. Zo is dit versje toen ontstaan als een persoonlijk gedicht, om te zeggen, wat

ik niet zeggen kon, om te wachten op Gods eigen spreken. *Spreek zelf in mij het rechte woord./ Zo vaak ik woorden voor U vond heb ik mij in mijn woord vermomd.* De volgende morgen las ik het aan mijn vrienden voor en die zeiden "Doe het er maar bij".'

Die vrienden was een groep dichters, die samen werkten in de jaren 60 van de vorige eeuw werkten aan de berijmingen van de psalmen en aan nieuwe liederen die uiteindelijk terechtkwamen in het *Liedboek voor de kerken* van 1973.

Een eerlijk, kwetsbaar, openhartig getuigenis van een grote dichter, die zich dus klein voelde en zich vergeleek met 'een dwalend schaap dat U niet zoekt en U niet vindt'.

De eerste kwetsbaarheid zit er in dat hij die woorden ging zeggen tegen God, de tweede dat hij die ging delen met zijn collega-dichters en hoe je als mensen die met dat Woord bezig zijn het heel vaak óver dat Woord kunt hebben, hoe weinig de kwetsbaarheid er is om het ook samen heel open over je eigen geloof te hebben. Hij durfde het, hij deed het.

Een ik-getuigenis, dat innigheid laat zien. De innigheid van wat er in zijn eigen hart en ziel omgaat. Maar even niet de innigheid van contact met God. Die is hij kwijt, die is hij verloren geraakt, die heeft hij ontweken, die is hij ontvlucht... Of misschien kun je zeggen: God zat wel in z'n hoofd, maar niet meer zo in z'n hart. En dit lied is als het ware een gebed om terugkeer. Terugkeer van God in hart en ziel. Het verlangen om weer gevonden te worden en zo weer in echt contact te komen. En het verlangen om Gods stem weer te mogen horen, Gods eigen stem. En de belijdenis dat hij, dit dwalend schaap, er een is die Gij bemint, en zichzelf weer durft noemen: eigen kind. *Geef, dat ik als uw eigen kind, uw stem mag horen in mijn slaap.*

Zo komt de gelijkenis van het verloren schaap en de verloren penning op een heel andere manier binnen dan dat het over een ànder zou gaan. Een ànder die bij God vandaan gerend is, een zondaar of een heiden, want dat is toch het klassieke beeld. Iemand die niet in de pas wilde lopen en die afweek van Gods weg van gerechtigheid. Een ànder. Een zwart schaap, zeg maar.

Nee, hier komt het veel dichter aan de huid, aan de huid van de dichter in dit geval. Zelfs een gelovige en misschien wel een diepgelovige, en in dit geval iemand die dag aan dag leeft en werkt met het Woord van God, kan een verloren schaap zijn.

En dat maakt het misschien ook wel wat toegankelijker voor ons, om onszelf zo nu en dan een verloren schaap of penning te voelen. En dan niet omdat je zo zondig bent, of omdat je met verkeerde dingen bezig bent, maar omdat er iets van die verbinding, die verbondenheid met God verloren is geraakt, door allerlei mogelijke redenen.

Je kunt zelfs zo intensief met God bezig zijn dat je God kwijt raakt.

Je kunt er zo je hersenen er op stuk denken, dat het gevoel raakt uitgeschakeld. Of er kan je iets overkomen dat jou aan het dwalen heeft gemaakt. Het kan te maken hebben met andere mensen, die jou het gevoel gaven dat jij niet op de juiste manier gelooft, leeft, denkt en doet. Het kan te maken hebben met een kwetsuur die je hebt

opgelopen, waardoor je als het ware een schild om je ziel hebt gebouwd, en daarmee ook God kwijtraakte. En wellicht herken je op de een of andere manier daarin iets van jezelf.

Wij zitten hier wel samen. Wij lijken wel die 99 schapen wel, die binnen de muren van de schaapskooi zijn. Maar misschien voel je je wel heel anders. Het kan zelfs zijn dat je je in de kerk, juist met vele anderen om je heen een verloren schaap voelt, of een verloren penning. Het idee dat jij anders bent, of het idee dat je er niet zo bij hoort, het idee dat je niet echt hartelijk welkom werd geheten, of met vragen zit waarvan je misschien denkt dat die niet horen bij een gelovig leven. Of gedachten hebt, waarvan je denkt: 'die mag ik vast niet hebben binnen een geloofsgemeenschap'.

Het is heel belangrijk om te zeggen dat op het verloren schaap geen oordeel rust en geen oordeel geldt. En dat de herder, of in het beeld van de verloren penning: de eigenares van het juweel, waar de penning aan ontbrak, juist heel graag datgene wat verloren dreigde te gaan terug wil halen.

Nee, niet om diegene, dat schaap, die penning, die mens weer keurig terug te stoppen in een hokje! Niet om iemand die ondeugend was weer braaf te laten zijn, zeg maar. En niet om te zeggen: jij hebt een tijd gedwaald en nou ga jij weer doen zoals het hoort en wij het gewend waren te doen. Het bijzondere van de gelijkenis van wat verloren is, en daar hoort ook de gelijkenis van de verloren zoon bij, is dat in het heropenen van de verlorene juist al diens levenservaringen meegenomen worden. De herder tilt het schaap op met alles wat daarin leeft. En alles wat ie heeft meegemaakt en alles wat ie heeft gedacht en alles wat misschien ook de reden was om te gaan dwalen. Met alles wat het geleerd heeft aan het leven. Misschien is het verloren schaap wel veel wijzer dan de 99 die die ervaring niet hebben.

Misschien kun je het nog anders zien... en is het zo dat het zoeken naar het verloren schaap en de verloren penning en het uitzien naar de verloren zoon, een ervaring is voor allen. Kijk deze, die onderweg heel eigen levenservaringen opdeed. Kijk deze, die hoort bij het geheel aan ervaringen, en we stoten die niet uit en we lachen die niet uit en veroordelen die niet, maar we nemen diens ervaringen en levenslessen en eigenheid op in ons midden om er van te leren.

En zo is het beeld dus niet dat iedereen, bijvoorbeeld die honderd schapen of die tien penningen in een hokje horen, maar onderdeel uitmaken van het geheel en er niet zelf bij weg hoeven lopen omdat je denkt dat je er niet bij hoort en andersom niet uitgestoten worden omdat men vindt dat je er niet bij hoort.

Zoals Muus Jacobse met zijn lied, zijn gedicht een heel persoonlijk verhaal heeft verteld en dat durfde te delen met God, met zijn vrienden, met inmiddels heel de zingende gemeente -het is een geliefd lied geworden- had ik bedacht om met jullie iets heel persoonlijks te delen dat precies illustreert wat ik voel bij de gelijkenis van het verloren schaap, de penning, de zoon. Het gaat terug op een ervaring van deze zomer precies vijfentwintig jaar geleden. We waren bezig met het maken van het boek *De weg van de liturgie*. Dat boek had als hoofdredacteur onder andere Niek Schuman, dat was mijn leermeester in die tijd en ik mocht zijn student-assistent zijn, er ontstond een vriendschap met hem tot zijn dood in 2018. We gingen in 1997 twee weken lang in Amsterdam, hoog in de VU, ik geloof wel de dertiende verdieping, als

monniken aan dat boek werken. En ik logeerde in die tijd bij Niek en zijn vrouw Bettina in Zaandam. En dat was een prachtige tijd, zowel overdag aan het werk als ook 's avonds in hun tuin, het was namelijk heel mooi weer in die tijd. En we hadden daar prachtige gesprekken. Over liturgie, nou daar kun je avonden over vullen. Maar we hadden ook een keer een heel persoonlijk gesprek. Het was namelijk zo: in die tijd, in die periode twijfelde ik er zeer ernstig aan of ik wel gemeentepredikant kòn worden. Het was niet de vraag of ik dat niet heel graag zou willen, want dat was het steeds, maar of het wel zou kunnen. En dat had te maken, dat kunt u wel raden, met een zekere eigenschap die ik in mijzelf had ontdekt en waar ik ook voor uitgekomen was en waardoor ik begon te twijfelen of die eigenschap wel zou passen bij kerk, geloof en zeker in de vorm van gemeentepredikant. Ik had wel eens gehoord dat je die eigenschap wel zou kunnen beleven, maar dat het dan beter was om in een instelling te gaan werken, want dan woonde je niet in de gemeente en dan viel het allemaal niet zo op. En er waren in die tijd, zo eerlijk moet het dan ook maar eens gezegd worden, collega's die dan wel een relatie mochten hebben, maar dan mocht die relatie niet in die gemeente wonen, zo van: 't is wel goed, maar wij willen het niet zien. Ja, zo ging dat. Met andere woorden: de grote twijfel was er bij mij: kan ik wel gemeentepredikant worden? En ik voelde me in die zin, en daar zit de associatie natuurlijk ook met de gelijkenissen een beetje een verloren schaap, in dat opzicht. En deelde dat met Niek. En toen zei hij het volgende, want dat is de eigenlijke boodschap, want het gaat me nu even niet over mij of mijn geaardheid, het gaat mij nu even over het volgende, waarbij je misschien zelf ook in dat verhaal kunt stappen, omdat je het misschien zelf ook wel eens zo ervaren hebt. Dat je het idee hebt dat je niet helemaal past bij het nest waarin je bent geboren en het idee hebt dat je daar eigenlijk niet in thuis hoort en soms ook het gevoel hebt dat je daar een beetje op de rand van staat en er een beetje bij weg wordt gedrukt. Nest, dat was het beeld dat Niek ging gebruiken: weet je, Johan, jij bent in een nest geboren en dat is het nest van jouw traditie, met alle nestgeur en alles dat daarbij hoort en jij hoort bij dat nest. In al je eigenheid. En wat je nu niet mag laten gebeuren, zowel niet door je zelf als door je omgeving is je uit dat dat nest laten werpen, maar blijf er binnen en zet die traditie van dat nest voort. Want dat is wat was onze roeping is, dat datgene waarin wij zijn geboren en opgegroeid en waarin wij onze eigen levensgeschiedenis hebben ontwikkeld en onze eigen levenservaringen hebben opgedaan, dat wij die mogen voortzetten in àl onze verscheiden eigenheid. En dat er dan dus nooit iemand het recht heeft om jou het nest uit te werpen, of uit de kudde of uit het juweel te halen en dat je andersom bij jezelf mag ontdekken, dat je er bij mag horen, dat je er bij hoort, omdat dit verhaal ten diepste niet over mensen gaat, of de liefde of de haat of de oordelen of watdanook van mensen. Maar die gaat over de onvoorwaardelijke liefde van God, die er vreselijk veel pijn van zou hebben als je het idee had dat je er niet bij hoort. Onderdeel van de kudde, onderdeel van het juweel: dat mag je zijn. In Gods Naam.

Amen